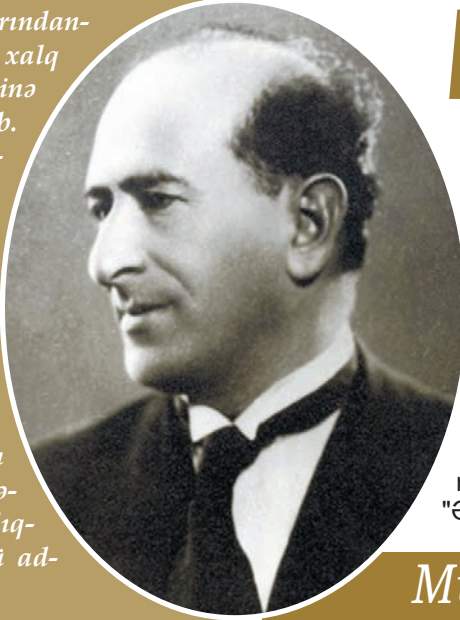

*Bülbül! O, Azərbaycan mədəniyyətinin görkəmli simalarından-
dır. Onun mələhətli səs tembri, qeyri-adi, yumşaq oxu tərzii xalq
arasında sevildiyi üçün tez bir zamanda şöhrətin zirvəsinə
ucala bilib. Elə Bülbül adını da xalq ona bu mənada verib.*

*Murtuza Məmmədovun sənət fəaliyyətinə nəzər salan-
da, yaradıcılığının çoxşaxəli, səs imkanlarının nə qə-
dər geniş olduğunu görürük. O, opera müğənnisi,
təsniflərin mahir ifaçısı, musiqi folkloru tədqiq-
atçısı, professional vokal sənətinin banisi,
SSRİ Xalq artisti və Stalin mükafatı laureatı-
dır. Bülbül haqqında bu təqdimatı çox uzat-
maq olar. Lakin oxucuya sadəcə Bülbül adı
kifayət edir. O, qeyri-adi ifa tərzii, musiqiyə
etdiyi professional gedişlər, muğam ifaları
ilə xalq sevgisini qazanmışdır. El məclislə-
rində, toylarda Bülbülün ifasını heyranlıq-
la dinləyənlər onu musiqinin Bülbülü ad-
landırmışlar.*

Musiqimizin Bülbülü

Azərbaycan Dövlət Aka-
demik Opera və Balet
Teatrının solisti kimi çı-
xış edir. 1921-ci ildə
Azərbaycan Dövlət
Konservatoriyasında
təhsil alan Bülbül həmin
ali məktəbdə vokal üzrə
ilk azərbaycanlı tələbə
olur. İlk dəfə Üzeyir Hacı-
bəyovun "Leyli və Məcnun"
operasında İbn Sina,
"Əsli və Kərəm"də Kərəm,

mahnı və romanslar məhz Bülbülün ifa-
sında əbədlilik qazanmışdır.

1937-ci ildə Bülbülün təşəbbüsü ilə
Moskvada Ümumittifaq vokal konfransı
keçirilmişdir. Onun konfransdakı geniş çı-
xışı bütün musiqi ictimaiyyətinin marağına
səbəb olmuşdur. Bülbül həm də folklor və
aşiq yaradıcılığının bilicisi, araşdırmaçısı
olub. 1938-1961-ci illərdə keçirilmiş Aşıqlar
Qurultayının təşəbbüskarı olub. O,
həm də Azərbaycanda not nəşriyyatının
təşkilatçısıdır. Bülbülün istedadlı gənclə-
rin üzə çıxarılmasında da xidmətləri bö-

Murtuza Məşədi Rza oğlu Məmmədov

Sözsüz ki, Azərbaycan musiqisinin
beşiyi, Qafqazın konservatoriyası olan
Şuşada böyüyüb, o yerlərin havasını
udub, suyunu içən insan məhz Bülbül ki-
mi də oxumalı idi. Balaca Murtuzanın da
qanına, canına hopmuş musiqi özünü be-
lə bürüzə vermişdi. Muğamları, xalq musi-
qilərini dərinləndirən, bütün incəliklərinə
bələd olan şuşalılar tərəfindən sevilib, se-
çilmək elə də asan deyil. Lakin balaca
Murtuza bunu bacardı. Muğamlara, xalq
mahnılarına yeni nəfəs verən balaca Bü-
lül özünü musiqi dünyasına təqdim edər,
sevdirər bildi. İlk imtahanını Şuşada layi-
qincə verən Murtuza öz istedadı ilə əv-
vəlcə Qarabağın, sonra isə bütün dün-
yanın Bülbülü oldu.

Murtuza Məmmədov 1897-ci il
iyun ayının 22-də Şuşa yaxınlığında,
Xanbağı adlanan Xankəndinin cənub
ərazisində dünyaya gəlib. Bülbül ilk
təhsilini 1907-ci ildə Şuşa mollaxanasında
almışdır. 1909-cu ildə isə Gəncəyə
köçmüş və Bülbülün yaradıcılıq uğurları
buradan başlamışdır.

Səhnə fəaliyyətinə
1916-cı ildən başlayan
Bülbül 1920-ci ildən

Z.Hacıbəyovun "Aşiq Qərib" operasında
Qəribi oynamışdır. Konservatoriyayı 1927-
ci ildə bitirən Bülbül musiqi təhsilini davam
etdirmək üçün dövlət xətti ilə İtaliyanın Mi-
lan şəhərinə gedir. Milanda təhsilini başa
vurduqdan sonra 1931-ci ildə Vətənə geri
dönür və Azərbaycan Dövlət Konservato-
riyasında dərs deməyə başlayır. Onun tə-
şəbbüsü ilə 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət
Konservatoriyasının nəzdində Azərbaycan
xalq musiqisini öyrənən Elmi-Tədqiqat
Musiqi Kabineti yaradılır.

Bülbül yaradıcılığı olduqca genişdir.
"Koroğlu" operasında oynadığı Koroğlu
rolu onun yaradıcılığının zirvəsi hesab
edilir. 1938-ci il aprelin 5-də Moskvada
keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti və in-
cəsənəti on günlüyü də "Koroğlu" operası
ilə açılıb. Bülbülün Azərbaycan mədəni-
yyətində, musiqisində xidmətləri böyükdür.
Adı Azərbaycan musiqi tarixinə həm də
simfonik muğamların yaradılmasının tə-
şəbbüskarı və iştirakçısı kimi yazılıb. Bö-
yük bəstəkar Fikrət Əmirovun "Şur",
"Kürd-ovşarı" simfonik muğamları məhz
Bülbülün təşəbbüsü ilə yaranıb. O, opera-
lardakı rolları ilə yanaşı, romansların, xalq
mahnılarının və təsniflərin də mahir ifaçısı
olub. "Sənsiz", "Sevgili canan", "Ölkəm",
"Süsen sünbül", "Xumar oldum" və digər

yükdür. 1957-ci ildə keçirilən VI Ümum-
dünya Moskva festivalında Şərq xalqları-
nın klassik oxuma müsabiqəsinin mün-
siflər heyətinə sədrlik etmişdir.

O, 1931-ci ildə SSRİ xalq artisti, 1950-
ci ildə SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı,
Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı,
iki dəfə Lenin ordeni, iki dəfə Qırmızı
Əmək Bayrağı ordeni, "Şərəf nişanı" or-
deni, İtaliyanın Haribaldi ordeni ilə təltif
edilib.

Bülbül üçün dünyanın ən gözəl, cənnət
məkanı Şuşa idi. Onun ən çox istirahət
edib, dincəldiyi yer də Şuşa idi. Doğulub
böyüdüğü ev Şuşada ev-muzeyi kimi fə-
aliyyət göstərir. Məlum Birinci Qarabağ
müharibəsi illərində Bülbülün Şuşadakı
ev-muzeyi ermənilər tərəfindən dağıdıla-
raq anbar kimi istifadə edilmişdi. Şuşada
olan heykəli erməni terrorçuları tərəfindən
güllələnərək bərhad günə salınmışdır. İn-
di Bülbülün ruhu Şuşa torpağına qovuşa-
raq şaddır. Ev-muzeyi yenidən təmir-bər-
pa olunub. Bülbül yenə də canından çox
sevdiyi Şuşadadır. Sonuncu dəfə 1961-ci
ilin iyul ayında Şuşada konsert verən Bü-
lül sentyabr ayının 26-da Bakıda vəfat
edir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunur.

Ramida YAQBÜQZİ,
"Respublika".